

LITERA, 2013. (Sztrókay András interjúja)

Erdős Virág kétszer is színpadra lép a 6. Ördögkatlan Fesztiválon: a Rájátszás tagjaként és Háy János beszélgetőtársaként is találkozhatnak vele a villányi borvidéken rendezett összművészeti fesztivál látogatói. Az *Ördögkatlan* és az *Ezt is el* kötet apropóján népszerűségről, nyugalomról, közérthetőségről és együttműködésről beszélgettünk.

Mikor és hol tudsz a legjobban írni?

Mindig irigyeltem azokat, akik képesek kávéházakban üldögélve vagy épp két mosogatás közt remekműveket alkotni, nekem ez sajnos sose ment. Én kizárólag úgy tudok bármit is összehozni, ha sikerül napokra kivonulnom a világból. A családom igazán megértő és kooperatív, bár azt hiszem, inkább csak szelíd elnézéssel tolerálják, mintsem hogy őszinte meggyőződéssel támogathák ezt a kétségkívül kissé reinitens és extravagáns életformát. De a lényeg, hogy (majdnem) mindig akad számomra egy nyugodt zug vagy szerencsés esetben egy kölcsönlakás, ahová becuccolhatok a laptopommal, hogy aztán napokig elő se bújjak. Ilyenkor persze mindig van bennem egy nagy adag büntudat, mintha nyaralni indulnék tél közepén. A szüleim egyébként bábszínészek, tehát szintén művészberek, azzal a hatalmas különbséggel, hogy ők az életüket gyakorlatilag egy klasszikus értelemben vett „szocialista nagyvállalat” keretei között élték le. Úgy mentek be nap mint nap az Állami Bábszínházba (majd később a Budapest Bábszínházba), mint a nagyanyám annó a Goldbergerbe. Számukra soha nem volt kérdés, hogy lehet-e szigorúan rögzített munkaköri feltételek mellett mondjuk napi iksz órában „művészetet csinálni”. Ahogy éltek, ahogy éltünk, az minden sajátossága és az általános iskolás osztálytársaim által olyannyira irigyelt egzotikuma ellenére is egy teljesen legális életforma volt. Ehhez képest az, hogy nekem felnőtt, két gyerekes anyukaként az a foglalkozásom, hogy időnként fogom magamat, bezárok egy elfüggönyözött szobába,

aztán napok múltán nagy boldogan előállok egy néhány soros versikével, tényleg elég lehetetlen állapotnak tűnik.

A könyvhéten egy pillanat alatt elkapkodták a kötetedet, és ha jól tudom, a napokban jön ki a harmadik kiadás. Szerinted az érhetőség vagy a közéletiség hozza inkább a népszerűséget?

Hogy a hülyéket vagy a hóbörgöket kifizetődőbb-e kiszolgálni, így érted? Nem tudom, mert nem érdekel. Engem a népszerűség egyáltalán nem érdekel, sőt. Ijesztőnek, nyomasztónak és egyre inkább terhesnek érzek egy csomó körülményt, ami a legutóbbi kötetem körül kialakult. Persze a népszerűség – pláne ez a hirtelen támadt és remélhetőleg gyorsan lecsengő fajta – tipikusan olyasvalami, ami ellen kapálózni nevetségesebb, mint csendben tűrni. Úgyhogy – arra a kis időre legalábbis – próbálok megbékélni vele, ami végülis nem olyan nehéz, pláne, ha az ember tudja, hogy alapjában nem is személy szerint neki szól. Ráadásul az *Ezt is el* esetében még az eladott példányszámban mérhető siker is meglehetősen visszás dolog. Fura érzés kicsit is „jól járni” egy olyan kötettel, ami tulajdonképp másról se szól, mint hogy a fogyasztói társadalomnak ez a mostanra kiépült, perverzitásig deformálódott változata a maga egyre aránytalanabb elosztási rendszerével milyen égbekiáltó társadalmi igazságtalanságokat produkál.

Mennyire fontos számodra, hogy közérthetően fogalmazz?

Az úgynevezett „közéleti költészet” mostanság dúló reneszánszával párhuzamosan úgy tűnik, kialakulóban van egy irányzat a kortárs magyar költészetben, amely úgymond visszaköveteli magának az „érthetlenség” jogát. „Ahol a test makacs szótlansága / mögül már kihallatszik a lélek érthetetlen / hadarása, én oda készültem.” – olvashatjuk például Krusovszky Dénesnél. Ezek a versek egészen más vonatkozásait érintik az emberi létezésnek, mint az én mostani szövegeim, mindamellet, hogy érzésem szerint náluk sem kimondottan a megfogalmazás érthetlenségéről van szó, hanem inkább a költészetnek arról a fura, kivételes és trükkösen paradox technikájáról, amelynek segítségével nyelv nélkül létező, kvázi „érthetetlen”

dolgokról képes értelmes, emberi nyelven beszélni. Magának a versszövegnek tehát itt is világosnak és érthetőnek kell lennie, éppen azért, hogy képes legyen érvényes módon megidézni az érthetlent. Az én mostani szövegeimben viszont az érthetőségnek másfajta jelentősége van. Ezeknek a verseknek ugyanis nem ontológiai titkokkal, hanem közönséges hazugságokkal van dolguk. Nyilvánvaló igazságokra és örök emberi evidenciákra akarnak emlékeztetni, vagyis egy közös tudást szeretnének feleleveníteni és mozgósítani épp a kollektív agyhalál, tompultság, titkolózás és közöny ellenében. Tisztázni akarnak, észhez téríteni és láthatóvá tenni, ilyen értelemben nem csak eszközük, de lételemük is a közérthetőség.

Tagja vagy a Rájátszásnak, ez milyen élmény?

Az olyan alkalmakat, mint ez a mostani Ördögkatlan, nagyon szeretem, de számomra az igazi izgalmat nem a színpadi fellépések jelentik, hanem a fellépéseket megelőző közös munka. Az, hogy sikerül-e a zene segítségével kicsit felturbózni és a szó szoros értelmében „kihangosítani” a verseket anélkül, hogy a velük kapcsolatos eredeti szándékaimból, haragomból, bánatomból, agymenéseimből, mindabból, amiért megírtam őket, bármit is fel kéne adnom. Ez eddig, lekopogom, száz százalékban összejött, mind az öt, sőt, most már lassan hat dalt, ami a szövegek révén a nevemhez kötődik, nagyon szeretem. Úgyhogy őszintén hálás vagyok a sorsnak, és persze Beck Zolinak, Kollár-Klemencz Lacinak, Sárközy Papának és a többieknek.

Az együttműködésnek elkerülhetetlenül része, hogy hozzányúlnak a szövegeidhez, ezt hogy viseled?

Az elmúlt tíz évben írtam néhány drámát, ezek többnyire színpadra is kerültek, úgyhogy jópárszor megéltem már, milyen az, amikor egy másik műfaj képviselője, mondjuk egy véres kezű dramaturg szabad prédának tekinti a szövegemet, és a felismerhetetlenségig képes „javíthatni” anélkül, hogy egyáltalán érdekelné a véleményem. Ráadásul a szerző, mint olyan, tapasztalatom szerint a színházi hierarchia legalján foglal helyet, ahonnan azért elég nehéz bármiféle konstruktív javaslattal előállni. A Rájátszásban viszont soha, egyetlen másodpercig

se éreztem magamat alárendeltnek, talán azért, mert itt mindenki épp a saját egyedisége jogán van jelen. Egy verset persze legtöbbször kíméletlenül át kell alakítani, amíg életképes dalszöveg válik belőle. A Kollár Klemencz Laci által megzenésített *Imperatívusz* című versem például kezdetben túlságosan hosszúnak bizonyult, úgyhogy jónéhány sort eleve ki kellett húzni. Fokozatosan derült ki, hogy melyek azok a sorok, amelyek Laci szerint fontosak, ezeket meg is tartottuk, de a sorrendnek és a dalszöveg végső formájának kitalálását már átengedte nekem. Úgyhogy ezzel a dallal, ami végülis a *Pápá, nyugodj békében* címet kapta, egy abszolút kompromisszumos megoldás született, amit dalszövegíróként ugyanúgy a magaménak érzek, mint költőként az eredeti verset. Szóval azt hiszem, hogy a Rájátszásban épp az a legklasszabb, hogy itt mindig két egyenrangú fél közös munkájáról van szó, se a költő nem rendelődik alá a zenésznek, sem pedig fordítva. Ha megkérdeznéd erről a Rájátszás többi költőjét, Greccsó Krisztiánt, Háy Jánost, Karafiáth Orsolyát vagy épp Szálinger Balázst, szerintem ők is valami hasonlót mondanának. Más, hagyományos versmegzenésítéseknél mindig van a zenészekben valami áhítatos és kritikátlan rajongás a költő és úgy általában a költészet iránt, itt a Rájátszásban ilyesmiről hálistennek nincsen szó, cserébe viszont a mi, már meglévő slágerekre írt dalszövegeinknek is sokkal nagyobb a rangja, mint a sorozatra gyártott dalszövegeknek általában, ahol sokszor ki se derül, hogy ki volt a szövegíró. Talán épp ennek a szép, szimmetrikus felállásnak köszönhető a Rájátszás-dalok kivételes varázsa és szerethetősége. Drukkolok, hogy mindez még jó sokáig így is maradjon.